Tarkastusvaliokunta
Viite: Lausuntopyyntö 3.2.2026
vastausosoite: TrV@eduskunta.fi

Suomen Akatemian lausunto asiasta: VNS 7/2025 vp Valtioneuvoston tulevaisuusselonteon ensimmäinen osa, Strateginen toimintaympäristöanalyysi sekä skenaarioita vuoteen 2045

Suomen Akatemia kiittää lausuntopyynnöstä. Tieteen ja tutkimuksen rahoittajana ja asiantuntijana keskitymme lausunnossamme tieteeseen ja tutkimusjärjestelmään.

Talouskasvu perustuu tuottavuuteen, ja sen ytimessä on inhimillinen pääoma. Siksi on välttämätöntä vahvistaa sekä koulutus- ja osaamistasoa että korkeatasoista perustutkimusta – samalla kun huolehdimme Suomen veto- ja pitovoimasta kansainvälisille osaajille.

Akatemian näkemyksen mukaan perustutkimuksella on keskeinen rooli koulutus- ja osaamistason nostamisessa. Valmisteilla olevassa korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiossa 2040 uutta luova tieteellinen ja taiteellinen tutkimus on todetusti perusta, jolle koulutus, yhteiskunnan ja elinkeinoelämän innovaatiot ja kestävä talous rakennetaan. Myös globaalien murrosten ja yhteiskunnallisten muutosten keskellä korkea osaaminen on tärkein omissa käsissämme oleva vahvuus.

Akatemia korostaa, että korkealaatuinen perustutkimus sekä koulutus- ja osaamistason nousu on edellytys T&K-toiminnan aktiivisuuden ja kunnianhimon nostamiseksi kansallisen TKI-politiikan tavoitteiden mukaiseksi. Akatemia pitää erittäin myönteisenä, että Suomen hallitus on sitoutunut tavoitteeseen nostaa valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoitus 1,2 prosenttiin bruttokansantuotteesta vuoteen 2030 mennessä. **Akatemia pitää vahvistuvan T&K-rahoituksen suuntaamista riittävästi perustutkimukseen välttämättömänä kansallisena toimena koulutus- ja osaamistason nostamiseksi.**

Akatemian näkemyksen mukaan korkeakoulutukseen ja laadukkaaseen perustutkimukseen panostamalla voimme varmistaa kriittisen massan korkeinta osaamista uusiin mahdollisuuksiin tarttumiseksi. Samalla varmistetaan se, että pystymme hyödyntämään tehokkaasti Suomen ulkopuolella tuotettua uutta tietoa. Vahva tutkimus houkuttelee korkeakouluihin tutkimuksesta kiinnostuneita ihmisiä sekä Suomesta että

Suomen Akatemia

ulkomailta, ja tarjoaa heille ympäristön, jossa eri puolilla maailmaan syntyvät ideat kiertävät, jalostuvat ja välittyvät opetuksen kautta tutkijoilta opiskelijoille.

Akatemian näkemyksen mukaan vahvistuva julkinen tutkimusrahoitus on perusteltua kohdentaa sellaiseen korkeatasoiseen tieteelliseen tutkimukseen, jota yksityiset toimijat eivät voi tai halua rahoittaa. **Tämä toteutuu parhaiten kilpaillun rahoituksen kautta.** Riittävän suuren osan tästä rahoituksesta tulee olla tutkijalähtöistä, eli perustua parhaiden asiantuntijoiden omaan arvioon tärkeimmistä tutkimuskohteista. Taloustieteellisen tutkimuksen perusteella julkista tutkimusrahoitusta on tärkeää suunnata teknologia- ja toimialaneutraalisti uutta luovaan tieteelliseen tutkimukseen, mikä luo osaamispohjan radikaaleille innovaatioille, joissa Suomi voi toimia edelläkävijänä. Suomen kilpailukyky tulee vaatimaan yhä enemmän laaja-alaista ja monitieteistä osaamista, joka mahdollistaa myös yllättävien kehityskulkujen hyödyntämisen tutkimuspohjaisten innovaatioiden avulla. Menestykseen tarvitaan monien tieteen- ja teknologia-alojen osaamista ja yhteistyötä.

Edellisiin perustuen Suomen Akatemialla on kilpaillun tutkimusrahoituksen myöntäjänä keskeinen rooli osaamis- ja koulutustason sekä perustutkimuksen vahvistamisessa. Akatemia vahvistaa osaamispohjaa muun muassa seuraavien toimin:

- Akatemian kilpailuun ja vertaisarviointiin perustuva tutkimusrahoitus ohjaa voimavarat tehokkaasti parhaisiin tutkimusideoihin ja -ryhmiin, mikä nostaa tutkimuksen laatua ja uudistumiskykyä. Korkeakouluissa laadukas tutkimus heijastuu suoraan opetuksen sisältöihin ja oppimisympäristöihin.
- Akatemia tukee pitkäjänteisesti rohkeita tutkimusideoita tutkimushankerahoituksellaan, joiden yhteydessä valmistuu merkittävä määrä tohtoreita. Akatemian rahoitus liittyy noin kolmasosaan Suomen vuosittaisista tohtorintutkinnoista.
- Akatemian tukemissa tutkimusympäristöissä, kuten tutkimuksen lippulaivoissa ja tutkimusinfrastruktuureissa yhdistyvät Suomen huippututkimus ja huippuosaajien koulutus, ja lippulaivat toteuttavat omia tohtorikoulutusohjelmiaan osana kansallista tohtorikoulutuspilottia.
- Akatemia panostaa 50 miljoonaa euroa vuosina 2026-2027 kansainvälisten huippuosaajien rekrytoimiseksi Suomen yliopistoihin vahvistamaan ja uudistamaan Suomen osaamispohjaa.
- Akatemia kytkee rahoituksellaan huippuosaamisemme kansainvälisiin tutkimus- ja innovaatioverkostoihin, mikä lisää Suomen houkuttelevuutta ulkomaisille osaajille.
- Akatemia vahvistaa Suomen osaamispohjaa ja kasvattaa huippuosaajia kansallisten strategisten valintojen alueilla tiiviissä yhteistyössä Business Finlandin kanssa. Yhteistyössä tunnistetaan tarpeet osaamisen vahvistamiselle TKI-valintojen alueilla, mistä edetään kohti yhdessä koordinoituja ja toisiaan täydentäviä T&K-rahoitusmahdollisuuksia sekä kansallisesti että kansainvälisesti.

Suomen Akatemia

Yhteenvetona Akatemian näkemyksen mukaan perustutkimukseen, tutkijakoulutukseen ja kansainvälisten osaajien veto- ja pitovoimaan panostamalla varmistamme, että koulutus on tutkimusperustaista, osaamistaso nousee ja Suomi hyödyntää eri puolilla maailmaa syntyvän uuden tiedon parhaiten, mikä näkyy pitkällä aikavälillä tuottavuudessa, talouskasvussa, hyvinvoinnissa ja yhteiskunnan riisinkestävyydessä.

Floora Ruokonen
Johtaja, vaikuttavuuden ja tiedepolitiikan yksikkö
Suomen Akatemia